

Inhoudstafel

Inhoudstafel	1
Inleiding	2
Theoretisch kader voor het onderzoek	3
1. Beschrijving van de animatoren die na hun middelbare studies nog actief zijn op het speelplein	3
2. Motieven van jongeren om zich na hun middelbare studies te blijven engageren op het speelplein	3
3. Redenen van jongeren die ertoe kunnen leiden hun engagement stop te zetten	4
Onderzoek	5
1. Onderzoeksvragen	5
2. Onderzoekspopulatie	5
3. Operationaliseren van de onderzoeksvragen in een vragenlijst	5
3.1 Sociale achtergrond	5
3.2 Vrijwilligerswerk	6
3.3 Kenmerken speelpleinengagement	6
3.4 Motieven voor het speelpleinengagement	6
4. Verwerken en analyseren van de vragenlijst	8
Discussie	9
1. Resultaten	9
2. Beschrijving van de animatoren die na hun middelbare studies nog actief zijn op het speelplein	9
3. Motieven van jongeren om zich na hun middelbare studies te blijven engageren op het speelplein	12
4. Redenen van jongeren die ertoe kunnen leiden hun engagement stop te zetten	13
Conclusie	15
Referentielijst	16

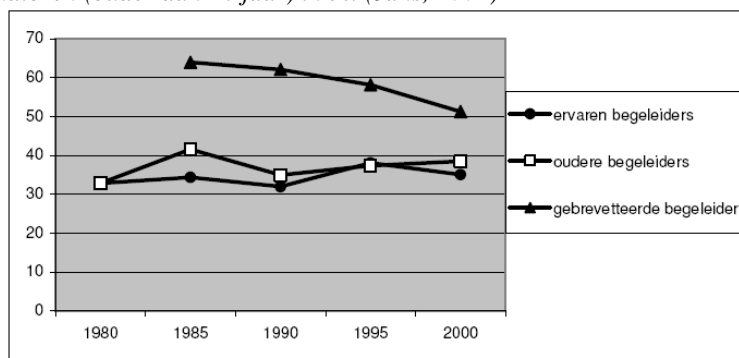
Inleiding

Jongeren spelen een belangrijke rol op speelpleinen in Vlaanderen. Animatoren begeleiden de kinderen, organiseren activiteiten, zorgen voor structuur en sfeer. Speelpleinen geven aan dat ze nood hebben aan geëngageerde jongeren van 18 jaar of ouder. Hun ervaring en maturiteit op het speelplein zijn onmisbaar om een kwalitatieve werking uit te bouwen en te behouden. Enerzijds hebben deze jongeren redelijk wat praktijkervaring, anderzijds stellen ouders doorgaans meer vertrouwen in de iets oudere animatoren.

Rond 18 jaar blijkt er een scharniermoment te zijn in het speelpleinengagement. Jongeren staan op dat moment op de drempel van het volwassen leven. De concurrentie wordt groot: studeren, een lief, 2de zit, een vakantiejob, andere uitdagingen. (De Visscher, 2002)

Marc Jans, onderzoeker aan het Onderzoekscentrum Kind en Samenleving stelt vast dat 60% van de jongeren op speelpleinen in Vlaanderen minderjarig is en slechts 40% 18 jaar is of ouder. Leeftijd en ervaring zijn recht evenredig; 35% van de mensen op het speelplein heeft 3 jaar of meer ervaring. (Jans, 2001)

Figuur 1: Verhouding ervaren animatoren (meer dan 3 jaar ervaring), gebrevetteerde animatoren en oudere animatoren (ouder dan 18 jaar) in %. (Jans, 2001)

Uit deze cijfers blijkt inderdaad het tekort aan oudere, ervaren speelpleinanimatoren. Speelpleinverantwoordelijken geven signalen dat het moeilijk is om de ervaren begeleiders te behouden en wijten het afhaken van jongvolwassenen meestal aan de factoren buiten het speelplein.

Hoewel jongeren ouder dan 18 jaar nodig zijn op het speelplein, blijken ze in de minderheid te zijn, wat op de speelpleinen als een gemis ervaren wordt. Vanuit deze probleemstelling zetten we op vraag van de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS) een onderzoek op.

Na hun achttiende jaar blijken jongeren minder aanwezig op de Vlaamse speelpleinen. Speelpleinverantwoordelijken vragen zich af waarom iedereen stopt en leggen de oorzaak vaak bij de 'concurrentie'. Dit onderzoek wil de andere kant belichten en jongeren aan het woord laten die zich na hun middelbare studies nog wel op het speelplein engageren.

De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk wil met de conclusies van dit onderzoek de speelpleinverantwoordelijken de nodige handvatten geven om hun animatoren langer op het speelplein te houden.

Theoretisch kader voor het onderzoek

De onderzoeksvraag in dit onderzoek is driedelig. Vanuit de literatuurstudie komen we tot een aantal conclusies die we nadien in het onderzoek toetsen.

1. Beschrijving van de animatoren die na hun middelbare studies nog actief zijn op het speelplein.

Dit deel van het onderzoek is vooral beschrijvend. We beschrijven ten eerste de demografische factoren en het opleidingsniveau. Ten tweede kijken we naar de participatiegraad in andere organisaties dan het speelplein en de participatiegraad van de directe omgeving van de jongeren in het verenigingsleven. Ten derde zoeken we naar de kenmerken van deze animatoren op het speelplein, hun taak, anciënniteit, de grootte van het engagement, de vergoeding, het volgen van cursussen en behalen van attesten.

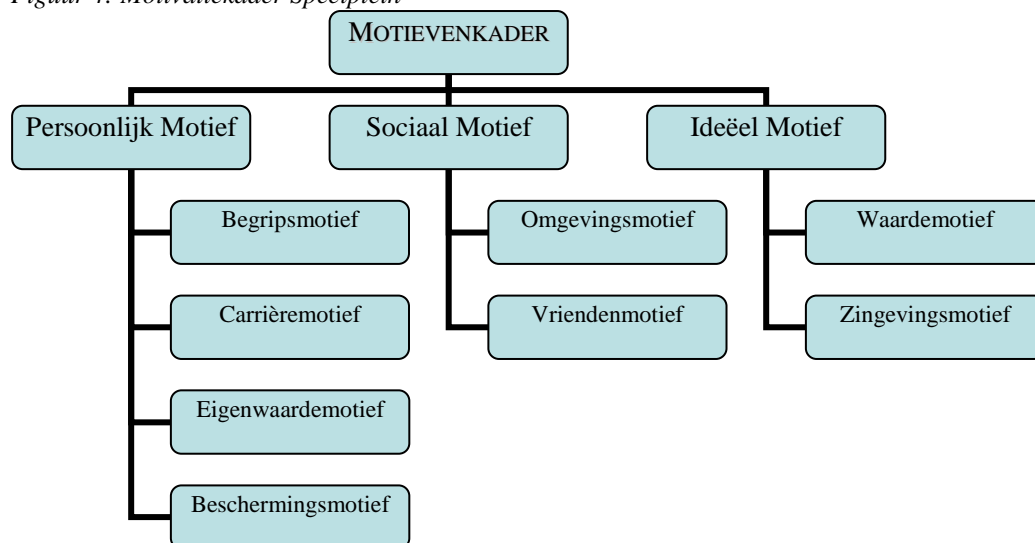
We weten vanuit de speelpleinenquête bij de volledige Vlaamse animatorengroep dat er 62.5% meisjes en 37.5% jongens zijn op het speelplein. Wanneer we naar de top van het speelplein kijken, zou deze verhouding omgekeerd evenredig zijn. We zoeken uit of dit in Vlaams-Brabant bij de jongeren ouder dan 18 jaar ook zo is.

2. Motieven van jongeren om zich na hun middelbare studies te blijven engageren op het speelplein

Om te peilen naar de motivaties van jongeren om zich na hun middelbare studies te blijven engageren op het speelplein, baseren we ons op de theorieën van Clary, Snyder, e.a. (1998), Leijenaar en Niemöller (1994), Breda en Goyvaert (1996) Hambach (2003).

We combineren de ‘Voluntary Functions Inventory’ met het driemotievenmodel, wat we toepassen op het speelpleingegeven en uitbreiden met extra bedenkingen geformuleerd in samenspraak met een expert; Kris De Visscher, stafmedewerker bij VDS. Vanuit deze theorieën bouwen we een kader om motieven van jongeren op het speelplein te toetsen.

Figuur 4: Motivatiekader Speelplein

In bovenstaand motievenkader plaatsen we de verschillende motieven en kijken we welke het meeste meespelen.

Volgens de bevindingen van Hultsman (1993 in: Smits, 2004) – zie onder 2.2.2 – zouden oudere jongeren zich meer engageren omwille van expressieve redenen. We toetsen of we het belang van het sociale motief kunnen doortrekken naar onze Vlaams-Brabantse respondenten.

3. Redenen van jongeren die ertoe kunnen leiden hun engagement stop te zetten

Redenen om te stoppen kunnen ingedeeld worden in twee groepen, redenen binnen de organisatie en redenen buiten de organisatie. Speelpleinverantwoordelijken schuiven het afhaken van jongeren vaak in de schoenen van externe factoren. We willen onderzoeken of voor jongeren externe redenen belangrijker zijn om te stoppen dan redenen die binnen het speelplein liggen.

De discussie of het engagement van jongeren al dan niet beïnvloed wordt door de factor ‘vergoeding/verloning’ vormt een laatste onderzoekspunt.

Onderzoek

De eerste fase van het onderzoek bestond uit een literatuurstudie waaruit we een onderzoekskader distilleerden om de vragenlijst op te bouwen.. In de volgende fase beschrijven we het onderzoek van de jongeren die actief zijn op de Vlaams-Brabantse speelpleinen. We operationaliseren de onderzoeksvragen in een vragenlijst en analyseren de gegevens met het statistische verwerkingsprogramma SPSS. Ten slotte trekken we conclusies die we bruikbaar willen maken voor speelpleinverantwoordelijken, stafmedewerkers van de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk en andere geïnteresseerden.

1 Onderzoeksvragen

Om een beeld te krijgen van de oudere animator op het speelplein stellen we drie vragen:

- Wat kenmerkt de animator die zich na zijn middelbare studies op het speelplein blijft engageren?
- Wat zijn de motieven van jongeren om zich na hun middelbare studies te blijven engageren op het speelplein?
- Wat zijn de mogelijke redenen waarvoor deze jongeren hun engagement op het speelplein zouden stopzetten?

2 Onderzoekspopulatie

Alle jongeren die bevestigd worden in dit onderzoek, hebben of hun diploma secundair onderwijs behaald of zijn op 18 jaar gestopt met secundaire studies zonder een diploma te behalen. Het onderzoek wordt beperkt tot animatoren van speelpleinen in Vlaams-Brabant.

Het afnemen van de vragenlijsten gebeurt op twee manieren. Tijdens een trefweekend van speelpleinen uit Vlaams-Brabant bevestigden we de aanwezige animatoren. Nadien richtten we ons via mailing naar verscheidene jeugddiensten en bevestigden zo de groep animatoren die niet op het weekend aanwezig was. Het invullen van de vragenlijst neemt ongeveer 10 minuten in beslag.

3 Operationaliseren van de onderzoeksvragen in een vragenlijst

Via een schriftelijke vragenlijst willen we een antwoord krijgen op onze driedelige onderzoeksvraag. De vragenlijst bestaat uit 4 delen: een eerste deel bevestigd de sociale achtergrond van de jongeren, een tweede deel gaat over vrijwilligerswerk, een derde over de kenmerken van het speelpleinengagement en een laatste deel stelt de vraag naar de motieven om zich te blijven engageren op het speelplein en de redenen die zouden kunnen leiden tot het stopzetten van het engagement.

Sociale achtergrond

De vragen over de sociale achtergrond peilen naar het geslacht, de woonvorm, het studieniveau, de studierichting en de eventuele werksituatie. Voor de volledigheid vergeleken we dit deel met enkele vragenlijsten uit andere onderzoeken (Hustinx, 1997; De Mesmaeker, 2001; Soens, 2002)

Vrijwilligerswerk

Het onderdeel over vrijwilligerswerk is gebaseerd op de verschillende vrijwilligersorganisaties beschreven door Elchardus, Hooghe en Smits (1999). Er wordt hierbij een onderscheid gemaakt tussen een engagement als actieve vrijwilliger of als deelnemend lid. Actieve vrijwilligers helpen de activiteiten binnen de organisatie mee te organiseren. Een deelnemend lid neemt deel aan de activiteiten zonder ze mee te organiseren. Een eerste vraag peilt naar eigen engagementen buiten het speelpleinwerk, een tweede naar de activiteitsgraad van de naaste omgeving: gezinsleden, 'lief', beste vriend(in).

Kenmerken speelpleinengagement

In het derde deel van de vragenlijst willen we meer te weten komen over het engagement op het speelplein zelf. Wat is de functie van de animatoren op het speelplein, hoe lang zijn ze al actief, hoeveel verdienen ze, hebben ze een cursus gevolgd en een attest verkregen, op welke tijdstippen gedurende het jaar zijn ze actief? Hier vragen we ook naar het speelplein waarop de animatoren actief zijn om de spreiding van de onderzoekspopulatie in kaart te brengen.

Motieven voor het speelpleinengagement

Dit laatste deel werd opgesteld in samenspraak met Kris De Visscher, speelpleinexpert en stafmedewerker bij VDS nationaal. We peilen eerst hoe de oudere animatoren initieel op het speelplein zijn terechtgekomen. Vervolgens vragen we naar de motieven van de animatoren die na hun middelbare studies nog op het speelplein staan. Hiervoor gebruiken we het kader uit het theoretisch deel. (Deel 2, punt 4.2: Figuur 4) Elk motief heeft enkele uitspraken die de animatoren beoordelen via een 5-delige Likertschaal, gaande van helemaal niet van toepassing tot helemaal van toepassing; deze uitspraken zijn gebaseerd op de Voluntary Functions Inventory (bijlage 1) en aangepast aan het speelpleingegeven. In figuur 4 toonden we de opbouw van het motievenkader. Hieronder beschrijven we hoe elke motievenschaal met zijn verschillende uitspraken opgebouwd is.

Persoonlijk Motief:

- **Begripsmotief:**
 - Ik kan meer leren over spelen en omgaan met kinderen.
 - Op het speelplein doe ik praktijkervaring op.
 - Ik kan bijleren over mijn sterke en zwakke punten.
 - Het speelplein geeft mij een andere kijk op het leven.
 - Op het speelplein kan ik leren omgaan met veel verschillende mensen.
- **Carrièremotief:**
 - Het speelplein kan helpen een voet tussen de deur te krijgen op de plaats waar ik graag wil werken.
 - Ik kan nieuwe contacten maken die me wellicht kunnen helpen in mijn toekomstige carrière.
 - Het speelplein geeft mij de kans om nieuwe toekomst- en/of carrièremogelijkheden te ontdekken.
 - Het speelplein helpt mij te slagen in mijn beroep.
 - Ervaring op het speelplein staat goed op mijn CV.
- **Eigenwaardemotief:**
 - Het speelplein geeft mij het gevoel dat ik belangrijk ben.
 - Ik krijg erkenning, waardering van andere mensen voor wat ik doe voor het speelplein.

- Het speelplein geeft mij een gevoel 'nodig te zijn'.
- Het speelplein geeft mij een beter gevoel over mezelf.
- Beschermingsmotief:
 - Hoe slecht ik me ook voel, het speelplein helpt het me te vergeten.
 - Door speelplein voel ik me minder eenzaam.
 - Mijn engagement op het speelplein helpt me van het schuldgevoel af dat ik beter bedeed ben dan anderen.
 - Het speelplein helpt mij mijn persoonlijke problemen op te lossen.
 - Het speelplein is een goede uitvlucht voor mijn eigen dagelijkse zorgen.

Sociaal Motief:

- Omgevingsmotief:
 - Mensen uit mijn omgeving hechten er veel belang aan dat ik iets voor de samenleving doe.
 - Mensen uit mijn vriendenkring willen dat ik speelpleinwerk doe.
 - Mijn lief vindt het belangrijk dat ik mij engageer op het speelplein.
 - Het speelplein is een belangrijke activiteit voor mensen in mijn vriendenkring.
- Vriendenmotief:
 - Het speelplein is een manier om nieuwe mensen te leren kennen.
 - Mijn vrienden zijn actief op het speelplein.
 - Ik wil bij een groep horen met een warme groepssfeer.
 - Ik wil aanvaard worden door de groep.
 - Ik vind op het speelplein gelijkgestemde zielen.

Ideëel Motief

- Waardemotief:
 - Ik ben oprecht bezorgd om kinderen.
 - Op het speelplein kan ik een persoonlijke bijdrage aan de maatschappij leveren.
 - Ik vind het belangrijk anderen te helpen.
 - Ik kan iets doen voor de goede zaak.
 - Ik wil het goede voorbeeld geven.
- Zingevingsmotief
 - Ik vind het nodig dat jonge mensen zich inzetten voor het speelplein.
 - Ik ga graag met kinderen om.
 - Ik wil mijn vrije tijd op een zinvolle manier invullen.
 - Ik sta op het speelplein vanuit mijn geloof/ levensbeschouwelijke overtuiging.
 - Ik wil iets betekenen voor anderen.

Het laatste thema handelt over redenen om te stoppen met het speelplein. Samen met Kris De Visscher zetten we de meest voor de hand liggende redenen op een rij en deelden ze op in intrinsieke en extrinsieke factoren. Ook hier beoordelen de animatoren de uitspraken met behulp van de Likertschaal.

Invloeden van binnen de organisatie:

- Ik heb een andere visie op het speelplein dan de organiserende instantie
- Er wordt een te groot engagement verwacht door de organiserende instantie
- Ik heb een andere visie dan de jongere generatie op het speelplein
- Ik krijg geen waardering meer voor wat ik doe op het speelplein
- Ik kan niets veranderen op het speelplein
- Ik zie geen uitdaging meer
- Ik krijg geen vergoeding meer
- Ik kan meer verdienen met een vakantiejob

Invloeden van buiten de organisatie:

- Ik behaal slechte schoolresultaten
- Mijn ouders gaan niet akkoord met mijn speelpleinengagement
- Ik heb vast werk
- Ik heb tweede zit
- Ik ga op kot
- Mijn lief gaat niet akkoord met mijn speelpleinengagement
- Ik vind nieuwe uitdagingen buiten het speelplein
- Ik verhuis naar een andere gemeente
- Mijn vrienden bekritisieren mijn speelpleinengagement

4. Verwerken en analyseren van de vragenlijst

Alle enquêtes werden ingegeven en verwerkt via het statistische verwerkingsprogramma SPSS. We voerden verscheidene analyses uit op de verkregen data, frequentieberekeningen, factoranalyses, betrouwbaarheidstesten en vergelijkingen tussen verschillende variabelen.

Discussie

1. Resultaten

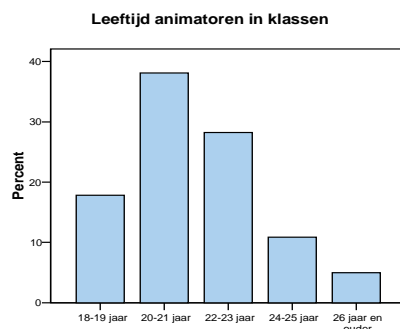
We kregen 208 vragenlijsten terug, waarvan er vijf niet werden opgenomen in het onderzoek omdat we ze als ongeldig beoordeelden. We bereikten animatoren van 30 verschillende speelpleinen uit 27 gemeenten of deelgemeenten. (Bijlage 3)

2. Beschrijving van de animatoren die na hun middelbare studies nog actief zijn op het speelplein.

Bij de oudere animatoren in Vlaams-Brabant vinden we dezelfde scheve verdeling tussen jongens (40%) en meisjes (60%) terug die ook binnen de totale populatie speelpleinanimatoren in Vlaanderen werd aangetoond. Volgens de speelpleinquête zou de top van het speelplein meer door jongens dan door meisjes bemand zijn. Dit vinden we in ons onderzoek niet terug. Onder de hoofdanimatoren en sturgroepleden zijn er nog net iets meer meisjes. Enkel bij de groep speelpleinverantwoordelijken is de verhouding 2/3de jongens voor 1/3de meisjes. De vrijwilligers-speelpleinverantwoordelijken maken slechts een klein deel uit van de totale populatie, op de andere speelpleinen is de speelpleinverantwoordelijke een beroepskracht. De verdeling naargelang het geslacht van de beroepskrachten kennen we niet. Maar de stelling dat in Vlaams-Brabant de top van het speelplein uit 60% jongens zou bestaan, gaat niet op.

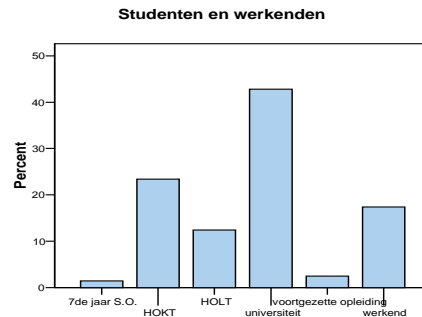
De leeftijdsverdeling van de oudere speelpleinanimatoren strookt ook niet met de verwachtingen; er blijkt geen doorstroom te zijn op basis van leeftijd. De groep 20- tot 21-jarigen is dubbel zo groot als de groep 18- tot 19-jarigen. Verder onderzoek over de vraag waarom deze laatste groep zo klein is, zou interessant zijn. Stoppen de 18-jarigen tijdelijk om zich te concentreren op hun eerste jaren in het voortgezet onderwijs of betekent het een definitief einde van hun speelpleinengagement? Aan de 20-plussers kunnen we een soortgelijke vraag stellen: zetten ze hun engagement ook even stop en namen ze nadien de draad weer op? Wel stellen we vast dat de jongeren lang blijven, er is immers nog een grote groep 22- tot 25-jarigen met 3 tot 8 jaar ervaring op het speelplein. Eens de kaap van 18 tot 20 jaar genomen is, blijkt het engagement duurzaam.

Grafiek 1: Verdeling leeftijd van de animatoren in klassen

Zeer opvallend is het hoge scholingsniveau van de onderzoekspopulatie. De overgrote meerderheid is afgestudeerd aan het ASO, en stroomt voor het grootste deel door naar de universiteit en het hoger onderwijs van het korte of het lange type. Ook de werkenden behaalden over het algemeen een hoger diploma.

Grafiek 2: Verhouding studenten (verdeeld in studierichting) en werkenden

Socioloog Koen Pelleriaux (2005) concludeerde in zijn onderzoek dat het jeugdwerk een hoge drempel heeft voor jongeren uit het beroepsonderwijs; ook in het speelpleinwerk ontsnappen jongeren niet aan deze uitsluiting. Waarom bereiken speelpleinen geen jongeren uit het beroepsonderwijs? Het zou interessant zijn om bij deze doelgroep te peilen naar motieven om niet te participeren als speelpleinanimator. Aanvullend kan onderzoek naar de doorstroom van kansarme speelpleinkinderen naar de functie van speelpleinanimator ook wat meer klaarheid brengen.

De meeste oudere animatoren combineren hun speelpleinengagement met een engagement in een andere organisatie. De participatiegraad van de gezinsleden en vrienden ligt eveneens erg hoog. Hoe beïnvloeden deze mensen de speelpleinanimator? Zijn het rechtstreekse of verdoken invloeden die een rol spelen? Hier ligt eveneens een weg open voor verder onderzoek.

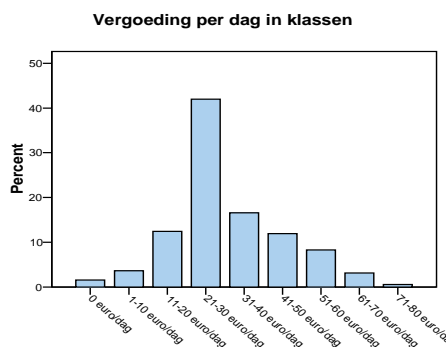
Tabel 5: participatiegraad animatoren na hun middelbare studies in verenigingen buiten het speelplein

Totale participatiegraad	totaal %	% actieve vrijwilliger	% deelnemend lid
Jeugdbeweging, jeugdvereniging, jeugdclub	40,3	37,8	2,5
Studenten-vereniging	33,5	13,3	20,2
Sportvereniging	30,7	21,8	8,9
Culturele of hobbyvereniging (toneel, bloemschikken, harmonie...)	28,7	9,4	19,3
Vormingsorganisatie	24,9	23,9	1
Gemeentelijke adviesraad. (jeugdraad, cultuurraad,...)	21,3	20,3	1
Hulpverlening aan zieken, bejaarden, gehandicapten, kansarmen,...	12,3	5,9	6,4
Een milieu- of natuurvereniging	7,9	0,5	7,4
Wijk of buurtcomité	6,9	1	5,9
Politieke organisatie of partij	6	2,5	3,5
Beroeps-, of vakbondsorganisatie	5,9	0,5	5,4
Vereniging die ijvert voor internationale vrede en voor ontwikkeling van Derde Wereldlanden	4	2	2
Mutualiteit of ziekenfonds	3,9	3,4	0,5
Sociaal-culturele vereniging (vb. Davidsfonds)	3,5	2	1,5
Overige hulpverlening (advies, voorlichting, telefonische hulpdienst, wetswinkel, brandweer,...)	3,5	1,5	2
Zelfhulpgroep	2	1	1
Fanclub	1,5	1	0,5
Godsdienstige organisatie of levensbeschouwelijke organisatie	1	0,5	0,5

Ook op het speelplein zelf vertonen de animatoren een hoge activiteitsgraad, meer dan de helft combineert twee of meer functies. De jongeren nemen meer verantwoordelijkheid op, ze worden hoofdanimator, zetelen in de stuurgroep, worden zelfs speelpleinverantwoordelijke. Er zijn aanwijzingen dat het niet krijgen van verantwoordelijkheid een vrij belangrijke reden is voor animatoren om te stoppen met het speelpleinengagement (45,5%). Wanneer we dit linken aan het niet krijgen van uitdagingen en waardering ligt het percentage telkens tegen de 60%.

De meeste animatoren worden niet méér vergoed dan de vrijwilligersbijdrage toelaat. Toch krijgt 40% een loon op basis van een studentencontract. De animatoren hechten geen bovenmatig belang aan de vergoeding: slechts 20% denkt erover te stoppen met het speelplein als ze met een vakantiejob meer zouden kunnen verdienen en 26,5% zegt af te haken indien de vergoeding zou wegvallen.

Grafiek 4: Aantal euro per dag in klassen

Het grootste deel van de animatoren heeft minstens één cursus gevolgd. Hier stoten we wel op een fout. Het Vlaams Ministerie waaronder het speelpleinwerk ressorteert, levert slechts een attest af wanneer de animatoren een cursus hebben gevolgd. Toch rapporteren de jongeren meer attesten dan gevolgde animatorcursussen. Hebben we hier te maken met een overrapportering? Hebben de jongeren de vraag ‘ik heb een attest animator’ niet juist geïnterpreteerd? De hoofdanimateurs rapporteerden dan weer minder attesten dan gevolgde cursussen. Dit kan te wijten zijn aan het feit dat jongeren wel een cursus volgen maar daarna geen stage doen, waardoor ze hun attest niet krijgen. We willen hier ook opmerken dat het percentage instructeurs binnen de onderzoekspopulatie wellicht hoger ligt dan in de realiteit. Ongeveer elke instructeur van VDS Vlaams-Brabant die nog actief is op een speelplein heeft deze vragenlijst ingevuld, wat niet representatief is voor de gehele populatie.

De speelpleinanimatoren zijn niet enkel tijdens de zomervakantie actief, ook tijdens andere schoolvakanties staan ze op het speelplein. Bijna 60% houdt zich buiten deze periodes bezig met de speelpleinlogistiek en organiseert animatorenactiviteiten; 25% neemt enkel deel aan die activiteiten. Het engagement gaat bijgevolg verder dan ‘spelen met kinderen’ tijdens de vakanties.

Ten slotte blijkt de start van het speelpleinengagement bij de oudere animatoren het meest getriggerd te zijn ‘door vrienden’, al dan niet in combinatie met ‘uit eigen interesse’. Het valt wel op hoe laag media en internet scoren op dit vlak, hoewel het in deze tijd toch belangrijke kanalen zijn om jongeren te bereiken. Maken speelpleinen hiervan te weinig gebruik of zijn de speelpleinen niet zichtbaar via deze media? Ook hier komen enkele onderzoeksmogelijkheden tevoorschijn.

Tabel 6: Op welke manier op het speelplein terecht gekomen?

Op het speelplein door...	
Vrienden	49,80%
Eigen interesse	31,50%
Zelf speelpleinkind geweest	20,70%
Reclame	13,30%
Broers/zussen	12,30%
Persoonlijke vraag van organiserende instantie van het speelplein	10,80%
Brief aan alle jongeren van de gemeente	10,80%
Ouders	8,90%
Lief	2,50%
Andere: cursus, animator die reeds op het speelplein stond	2,50%
Media	1,50%
Internet	0,50%

3. Motieven van jongeren om zich na hun middelbare studies te blijven engageren op het speelplein

We zien onze animator als een hooggeschoolde 20-plusser die zowel op het speelplein als daarbuiten zeer actief is. Welke motieven deze jongeren drijven in hun engagement op het speelplein is het tweede discussiepunt.

Het motievenkader dat we opgesteld hadden, bleek betrouwbaar. Enkel de schaal van het zingevingsmotief was niet consistent; plaatsten we het motief onder de grote noemer 'ideëel motief' dan bleek wel consistentie. We kunnen het kader dus gebruiken om naar motieven van jongeren op het speelplein te kijken. We wilden onder meer weten welke motieven het meeste meespeelden bij jongeren. Binnen het 3-motievenkader is het ideëel motief het meest van belang, gevolgd door het sociaal motief en als derde en laatste het persoonlijk motief. Dit is strijdig met de bevindingen van Hulstman die concludeerde dat oudere jongeren zich engageren omwille van sociale redenen. Zijn bevindingen kunnen we niet doortrekken naar de oudere animatoren van Vlaams-Brabant. Kijken we naar het 8-motievenkader, dan speelt het begrip motief de belangrijkste rol.

Tabel 9: gemiddelden per schaal uit het 8-motievenmodel

Schaal	Gemiddelde
begrip motief	4,28
waardemotief	4,08
vriendenmotief	3,94
eigenwaardemotief	3,53
carrière motief	3,12
omgevingsmotief	2,56
beschermingsmotief	2,3
zingevingsmotief	/

Tabel 10: gemiddelden per schaal uit het 3-motievenmodel

Schaal	Gemiddelde
ideëel motief	3,98
sociaal motief	3,32
persoonlijk motief	3,29

Opvallend zijn de verschillen die opduiken naarmate jongeren een hogere functie bekleden op het speelplein of naarmate ze meer cursussen hebben gevolgd of attesten verkregen. Telkens scoren jongeren hoger op het begripsmotief, het eigenwaardemotief, het omgevingsmotief en het vriendenmotief. Het verhogen van het begripsmotief en het eigenwaardemotief kan te verklaren zijn vanuit het feit dat ze het engagement als een leerproces zien waardoor ze zichzelf mettertijd hoger gaan inschatten. Een verklaring waarom hoger gescoord wordt op het vriendenmotief en het omgevingsmotief is minder voor de hand liggend. Stijgt het belang van de contacten met vrienden op het speelplein naarmate jongeren meer betrokken zijn bij de organisatie van het speelplein? Hebben de jongeren het gevoel dat de druk van vrienden en familie toeneemt naarmate ze meer verantwoordelijkheid opnemen? Het zou interessant zijn om een kwalitatief onderzoek op te zetten waar gezocht wordt naar verklaringen voor het stijgend belang van deze sociale motieven.

Voor het carrièremotief, het beschermingsmotief, het waardemotief en het zingevingsmotief zien we geen significante verschillen. Op het beschermingsmotief scoren jongeren uit het 7de jaar secundair onderwijs lager. Jongeren die een voortgezette opleiding volgen scoren lager op zowel het beschermingsmotief als het waardemotief. Naar verklaringen hiervoor kunnen we ook enkel gissen en is verder onderzoek aangewezen.

Op itemniveau ten slotte ontdekken we dat het element 'kinderen' het belangrijkste is. De jongeren geven systematisch aan dat ze graag met kinderen omgaan, dat ze hierover graag meer willen leren en dat ze oprecht bezorgd zijn om de kinderen. Dit is toch wel belangrijk in een organisatie waarbij het kind op de eerste plaats wordt gezet door de organisatoren. Ondanks het besef dat we rekening moeten houden met het aspect 'sociale wenselijkheid' vermoeden we dat dit element de eigenheid van het speelplein aantoont.

4. Redenen van jongeren die ertoe kunnen leiden hun engagement stop te zetten

Het laatste onderwerp van het onderzoek behandelde het eventuele stopzetten van het speelpleinengagement. Hiervoor hadden we de redenen opgedeeld in 2 groepen: redenen die liggen buiten de organisatie en redenen binnen de organisatie. Deze opdeling bleek niet betrouwbaar. Wanneer we op itemniveau naar de mogelijke redenen van afhaken kijken, merken we dat intrinsieke redenen als sfeer, waardering, uitdaging, verantwoordelijkheid, zeggenschap hogere scores haalden. Weinig extrinsieke motieven halen de top 10, enkel vast werk en tweede zit konden concurreren met het speelplein. Verhuizen, vergoedingen, meningen van vrienden, ouders en 'lief' blijken van minder belang. Zoals eerder werd aangehaald, zien we ook hier dat de vergoeding het engagement weinig beïnvloedt.

Tabel 10: Schaal verkregen uit factoranalyse

<p>Invloeden van binnen de organisatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ik heb een andere visie op het speelplein dan de organiserende instantie - Er wordt een te groot engagement verwacht door de organiserende instantie - Ik heb een andere visie dan de jongere generatie op het speelplein - Ik krijg geen waardering meer voor wat ik doe op het speelplein - Ik kan niets veranderen op het speelplein - Ik zie geen uitdaging meer - Ik krijg geen vergoeding meer - Ik kan meer verdienen met een vakantiejob - Ik vind dat er een slechte sfeer onder de animatoren heerst - Mijn vrienden stoppen met het speelplein - Ik heb een slecht contact met de organiserende instantie - Ik krijg geen verantwoordelijkheid

Invloeden van buiten de organisatie:

- Ik behaal slechte schoolresultaten
- Mijn ouders gaan niet akkoord met mijn speelpleinengagement
- **Ik heb vast werk**
- Ik heb tweede zit
- Ik ga op kot
- Mijn lief gaat niet akkoord met mijn speelpleinengagement
- Ik vind nieuwe uitdagingen buiten het speelplein
- Ik verhuis naar een andere gemeente
- Mijn vrienden bekritisieren mijn speelpleinengagement

Het is nodig om over dit onderwerp verder onderzoek op te zetten omdat we hier enkel een vage schets kunnen geven. Kwalitatief onderzoek in de vorm van intervisiegroepen zou een uitkomst kunnen bieden om dit topic verder uit te spitten. Enkel als uitvallers bevroegd worden, is het mogelijk de verschillende redenen om te stoppen met het speelpleinengagement in kaart te brengen en verdere conclusies te trekken. Vermits dit niet de opzet van ons onderzoek was, zijn we hierop niet verder ingegaan.

Conclusie

Met dit onderzoek krijgen we een helder beeld van de oudere speelpleinanimator en van de motieven die hem/haar drijven. Zoals we verwachtten, zijn de meisjes in de meerderheid onder de oudere speelpleinanimatoren. Qua leeftijd bleek er geen doorstroom te zijn, wel een terugval van het aantal 18- en 19-jarigen. Het scholingsniveau van de Vlaams-Brabantse speelpleinanimator is hoog, bijna iedereen volgt hoger onderwijs. Naast het speelpleinengagement en de hogeschool of universiteit zijn deze jongeren meestal ook nog eens actief in één of meer andere organisaties. Op het speelplein zelf combineren de animatoren meerdere functies. Hoofdanimateuren en stuurgroepleden scoren hoger op het begripsmotief en het eigenwaardemotief. Iets meer dan de helft van de jongeren krijgt de maximum vrijwilligersvergoeding of minder, 40% krijgt zelfs meer uitbetaald. De jongeren geven aan dat deze vergoeding niet het belangrijkste is op het speelplein. De meeste animatoren hebben één of meerdere cursussen gevolgd en attesten verkregen. Dit is een belangrijke voorwaarde om hoog te scoren op het begripsmotief, het eigenwaardemotief, het vriendenmotief en het omgevingsmotief. Niet alleen tijdens de vakantieweken zijn de oudere animatoren op het speelplein te vinden, ook tijdens het jaar helpen vele jongeren het speelplein organiseren of komen ze naar voorziene animatorenactiviteiten. Vrienden zijn een belangrijke reden om met het speelplein te beginnen.

Het motievenkader dat we hadden opgesteld, bleek een goed instrument om naar de motieven van oudere jongeren op het speelplein te kijken. Binnen het 3-motievenkader bleek het ideëel motief het belangrijkste voor de jongeren, binnen het 8-motievenkader scoorde het begripsmotief het hoogst. Tenslotte bleek dat het element 'kinderen' het belangrijkste item is voor de animatoren.

Het kader omtrent het eventuele stopzetten van het engagement bleek niet consistent. We kunnen enkele op itemniveau concluderen dat intrinsieke redenen, zaken die niet naar wens lopen binnen de organisatie, een grotere impact hebben op het stopzetten van het engagement dan extrinsieke factoren.

Ondanks al deze antwoorden liggen er nog veel onbeantwoorde vragen te wachten op verder onderzoek. Hoe verklaren we de dip in het engagement rond 18 - 19 jaar? Waarom bereikt de speelpleinwerking geen jongeren uit het BSO? In het verlengde hiervan kunnen we ons dezelfde vraag stellen in verband met laaggeschoolden, kansarmen en allochtonen? Hoe verklaren we de hoge participatiegraad van onze respondenten in verschillende organisaties en wat is de invloed van hun participerende gezinsleden en vrienden? Wat zijn verklaringen voor verschillen in motieven bij animatoren met meer vorming en een hogere functie op het speelplein en de anderen? Ten slotte, welk kader kunnen we gebruiken om te kijken naar redenen die jongeren ertoe aanzetten hun speelpleinengagement stop te zetten.

Genoeg wegen voor onderzoek liggen open. En daarmee evenveel aanzetten om het Vlaamse Speelpleinwerk beter wetenschappelijk te funderen en van meer internationale uitstraling te voorzien.

Referentielijst

- Alles, J. (1998) *Ontwikkelingen in het vrijwilligerswerk*. In Katus, J. (ed.) *Andragologie in transformatie*. Amsterdam: Boom.
- Anciaux, B. (2000) *Het Vlaams Jeugdwerkbeleidsplan 2000-2004*. Brussel: Vlaamse Gemeenschap
- Bekkers, R. (1999) *Individualisering en vrijwilligerswerk*. Internetbron: <http://www.fss.uu.nl/soc/homes/bekkers/lsd.htm>. Geraadpleegd op 2005-02-15
- Bernstein, D.A. (ed.) (2000) *Psychology. Fifth edition*. Boston: Houghton Mifflin Company
- Breda, J., Goyvaerts, K. (1996) *Vrijwilligerswerk vandaag: een eerste verkenning. Eindrapport*. Brussel: Koning Boudewijnstichting.
- Casteleyn, I. (2002) *Motiveren van vrijwilligers. Een onderzoek naar motivatiestrategieën binnen socio-culturele verenigingen*. Onuitgegeven licentieverhandeling, VUB.
- Clary, E.G., Snyder, M. e.a. (1998) *Understanding and assessing the motivations of volunteers: a functional approach*. *Journal of Psychology and Social Psychology*, 74 (6), 1516-1530
- De Mesmaeker, A. (2001) *Jongeren en hun engagement als vrijwilliger in de de jeugdhuissector. Een vergelijkende studie tussen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en haar randgemeenten*. Onuitgegeven licentieverhandeling, VUB
- De Visscher, K. (2002) *Van hoofdanimator tot speelpleinmotor*. (Onuitgegeven) Meise: Vlaamse Dienst Speelpleinwerk *Decreet van 14 februari 2003* [online] beschikbaar: http://www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm (geraadpleegd: 2004-11-16)
- Decreet van 9 juni 1993* [online] beschikbaar: <http://www.wvc.vlaanderen.be/jeugdbeleid/subsidiering/gemeente/decreet.htm> (geraadpleegd: 2004-11-16)
- Dekeyser, L., Dhont, F. (1996) *Sociaal-cultureel werk in Vlaanderen*. Leuven: Garant
- Dekker, P. (1999) *Vrijwilligerswerk vergeleken*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Elchardus, M., Hooghe, M. & Smits, W. (1999) *Participatie in Vlaanderen: een beschrijving van de deelname aan het verenigingsleven en het vrijwilligerswerk in Vlaanderen*. Brussel: VUB
- Hambach, E. (2003) *Vrijwilligers prikkelen is een kunst*. Antwerpen: uitgeverij Halewijn.
- Herzberg, F. (1988) *Een aloude vraag: hoe motiveert men zijn medewerkers?* In Collier, A.T., Herzberg, F. En Pearson, A.E., et al. *Organisatie en personeelsmanagement*. (pp. 41-63). Amsterdam: Borsen.
- Heyrbaut, G. (vds.vlaams-brabant@speelplein.net) *re: dringend!!* E-mail aan Lies Lambert (lies@speelplein.net), 14 juni 2004
- Hinnekind, H. , Roels, R. (1994) *Sociaal-cultureel werk in de Vlaamse Gemeenschap. Functies en toekomst van het jeugdwerk, het openbaar bibliotheekwerk en het volksoontwikkelingswerk*. Leuven: Acco.
- Huizingh, E. (2004) *Inleiding SPSS. 12.0 voor windows en data entry*. Den Haag: Academic Service.
- Hustinx, L. (1997) *Vrijwillig geëngageerd. Een sociologische studie over vrijwilligerswerk bij jongeren*. Onuitgegeven licentieverhandeling, KUL
- Hustinx, L. Vanhove, T. Verhalle, I., Lauwerys, K. en Lammertyn, F. (2002) *Het maatschappelijk engagement van K.U.L.-studenten. Een sociologisch onderzoek*. Leuven: faculteit sociale wetenschappen, departement sociologie.
- Jans, M. (2001) *Speelpleinen op de rand van de 21ste eeuw*. Meise: Onderzoekscentrum kind en samenleving.
- Jans, M. en De Backer, K. (2001) *Jeugd(-werk) en maatschappelijke participatie. Elementen voor een praktijktheorie*. Onuitgegeven publicatie: JeP!
- Knops, G. (ed.) (2001) *Vrijwilligerswerk, wat kan, mag en moet. Een concrete stand van zake*. Brussel: Koning Boudewijnstichting.
- Lens, W. , Depreeuw, E. (1998) *Studiemotivatie en faalangst nader bekeken. Tussen kunnen en moeten staat willen*. Leuven: Universitaire pers.
- Pearce, J.L. (1993) *Volunteers: The Organizational Behaviour of Unpaid Workers*. London: Routledge
- Peeters, K. (1977) *Jeugdbeleid en jeugdwerk in Vlaanderen*. Brussel: Bestuur voor jeugdvorming
- Pelleriaux, K. (2005) *Beter samen? Denk- en doepistes voor toegankelijk jeugdwerk in Vlaanderen, Brussel en Wallonië*. Leuven: Acco.
- Redig, G. (2003) *Lexicon jeugdwerk en jeugdbeleid. Een situering van begrippen in een Vlaamse context*. In: Elias, W. (2004) *Samengestelde Cursus cultuurbeleid*. Brussel: VUB.
- Redig, G. (red.) (2002-2004) *Cijferboek Gemeentelijk Jeugdwerkbeleid*. Brugge: Die Keure
- Rimez, K. (2003) *Grenzeloos engagement. Een onderzoek naar de motivatie van de internationale vrijwilliger*. Onuitgegeven publicatie, VUB.
- Smeulders, J. (2003) *Optimalisering van de rekrutering in functie van motivaties van vrijwilligheid. Een empirische studie bij Rode Kruis- Vlaanderen*. Onuitgegeven licentieverhandeling, KUL.
- Smits, W. (2004) *Maatschappelijke participatie van jongeren. Bewegen in sociale, vrijetijds- en culturele ruimte*. Brussel: vakgroep TOR

- Soens, K. (2002) *Plezierig geëngageerd. Een sociologische studie naar de kenmerken en motieven van jonge vrijwilligers bij Jeugddienst Don Bosco v.z.w.* Onuitgegeven licentieverhandeling, KUL
- Suykens, C. (2003) *Kadervorming voor vrijwillige animatoren. Een proces-analyse naar de motivatie en verwachtingen van animatoren in spe en naar de veranderingen na de kadervorming.* Onuitgegeven licentieverhandeling, VUB
- Thierry, H. (1989) *Nieuw handboek arbeids- en organisatiepsychologie: motivatie en satisfactie. Aflevering 4.* Denventer: Van Loghum Slaterus.
- Toye, C. (2001) *Het speelpleinwerk in Vlaanderen: een brok geschiedenis in 5 grote stappen.* In: Beleidsnota 2004-2006 (ongepubliceerd). Meise: Vlaamse Dienst Speelpleinwerk
- Toye, C. (2003) *Vrijwilligers in het jeugdwerk, een succesverhaal.* In: Hatse, I. (red.) (2003) *Niet zomaar, over vrijwilligers[werk] in Vlaanderen.* Brussel: Koning Boudewijnstichting. Blz. 52-58
- Van Beusekom, J., Verbruggen, F. & Reubsaet, T. (1991) *Vrijwilligerswerk: idealen of ambitie.* Nijmegen: ITS
- Van Daele, S. (sophie@speelplein.net), re: *Thesis: speelpleinwerk in Vlaams-Brabant.* E-mail aan Lies Lambert (lies@speelplein.net), 2 mei 2005
- Van den Noortgate, W. (1994) *Motivatatie van leiderschap in jeugdbewegingen. Literatuurstudie en empirisch onderzoek bij 13 plaatselijke groepen van V.V.K.S./M.* Onuitgegeven licentieverhandeling, KUL.
- Van der Poel, H. (2002). *Tijd voor vrijheid, inleiding tot de studie van de vrijetijd.* Amsterdam: Boom
- Van Moer, I. (vds.vlaams-brabant@speelplein.net) re: *vrijwilligersbijdrage* E-mail aan Lies Lambert (lies@speelplein.net), 9 mei 2005
- Vandenbussche, M. (zonder datum). *Speelpleinwerking, een nieuwe kijk.* Pedagogisch instituut J.L.Vives vzw.
- VDS (1994) *Bouwstenen van een kwalitatieve speelpleinwerking, actuele criteria voor het herkennen, erkennen en ondersteunen van kwalitatieve speelpleinwerkingen.* Meise: Vlaamse Dienst Speelpleinwerk
- VDS (2002) *Beleidsnota 2004-2006* (ongepubliceerd). Meise: Vlaamse Dienst Speelpleinwerk
- VDS (2003) *DNA 5: niet voor het geld, wel voor de leute. Vrijwilligers op het speelplein.* Meise: VDS
- VDS (2003-2004). *Voorstellingsfolder 2003-2004.* Meise: Vlaamse dienst speelpleinwerk
- VDS (2004) *DNA 9: prettig gestuurd. Werken met een stuurgroep op je speelplein.* Meise: VDS
- Vinke, R. (2001) *Bindend motiveren.* Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Vinke, R.H. en Schokker, J.J. (1999) *Motiveren van medewerkers.* Alphen aan den Rijn: Samson
- Vives (2005) *Over Vivès.* [online] beschikbaar: http://www.vives-vzw.org/artikels/over_vives/fog0000000018.html (geraadpleegd 2005-05-11)
- Vlaams Jeugdwerkbeleidsplan* [online] beschikbaar : <http://www.wvc.vlaanderen.be/jeugdbeleid/> (geraadpleegd: 2004-11-15)
- Website Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. *Adressen* [online] beschikbaar: <http://adressen.vlaanderen.be/NASApp/adressen/Adressen.jsp> (geraadpleegd: 2004-11-05)